

PAASMEDITATIE.

Auteur: Prof.Dr.Klaas Steur, Hoogleraar aan het Grootseminarie van het Bisdom Haarlem te Warmond.
In 1985 overleden.

“Scientes quod CHRISTUS resurgens ex mortuis iam non moritur. Mors illi ultra non dominabitur : Quod enim mortuus est peccato, mortuus est semel, quod autem vivit, vivit

DEO.

“Wij weten, dat CHRISTUS, opgewekt uit de doden niet meer sterft, en dat de dood geen macht meer over HEM heeft, want Zijn sterven was een sterven voor de zonde ééns en voor al, maar Zijn leven is een leven voor

GOD.

Rom.6,9-10

+++

PASEN vormt geen breuk met GOED VRIJDAG. Geenszins! Wij moeten ons niet laten bedriegen door het feit, dat Goede Vrijdag voor ons het dieptepunt is van onze rouw en ons berouw, terwijl Pasen het hoogtepunt van onze vreugde: *het feest der feesten*. Dat is het voor ons. Maar dat is het niet voor de wereld van nu, die tegenover beiden even onwennig staat. En dat was het oorspronkelijk niet. De allereerste Paas morgen was niet de blijde morgen bij uitstek, zoals wij die ons voorstellen en zoals de LITURGIE ons die voortovert zelfs. Het was een heel andere morgen. Wanneer wij straks de gebeurtenissen gaan beschrijven, zal dat blijken. Het was een bange morgen, even bang als de avond van Goede Vrijdag, een morgen vol droefheid, vol onzekerheid, een morgen vol zorgen na de kommervolle nachten.

Hoe kon het ook anders? De zekerheid, die uit de bovenaangehaalde tekstwoorden spreekt, was nog volstrekt afwezig op de wereld. Want deze stamt uit het Geloof. Het is de blijde zekerheid van het Geloof, die ons voorhoudt: “CHRISTUS leeft, CHRISTUS leeft voor goed, want CHRISTUS leeft voor GOD. En wat voor God leeft, deelt in de eeuwigheid van het goddelijk leven”. Deze geloofszekerheid van de Apostel Paulus, en ook van zijn Romeinen, was nog zo onbekend in Jeruzalem op de eerste Paas morgen. Verwondert U dat? Dan heeft u niet goed doorgedacht op het Lijden gedurende de vastenmeditaties. Want als wij dáár het geloof overal en steeds zien ontbreken: het geloof in JEZUS’ goddelijke zending, in Zijn Godzoonschap, het geloof in het echte Messiasschap, het onwereldse, geestelijke, dus eeuwige Koningschap, en als wij daar het geloof overal pijnlijk missen, zelfs bij de leerlingen – viel Judas niet door ongeloof, viel Petrus niet door wan-geloof, vluchten de leerlingen niet allemaal uit gebrek aan geloof?- kunnen wij dan dat geloof na Zijn dood dan wel verwachten? Neen immers! Nog veel minder! Zijn begrafenis en Zijn begraven-blijven tot de derde dag enerzijds, de overwinningspretentie der vijanden van JEZUS, met het uur groeiende, en Pilatus’ gerustheid anderzijds, suggereerden aan de verontruste en

angstige leerlingen met klem en bijna met noodzaak de gedachte: “alles is voorbij”. Allerm minst kwam bij hen dus op: een verwachting van de verrijzenis. De moderne wetenschap, die het geloof in de verrijzenis uit de verwachting der verrijzenis heeft willen doen ontstaan, heeft wel zeer mis gegrepen. JEZUS' voorspelling over Zijn verrijzenis was steeds gekoppeld geweest aan die over Zijn dood, en ook deze laatste - wij zagen het - werd niet geloofd. Nergens heeft die verwachting werkelijk bestaan en de mensen gevangen. Vriend noch vijand geloofde erin later, omdat hij het reeds eerder verwachtte. Dat kon ook eenvoudig niet. Daarvoor was die verrijzenis in alle opzichten wel zo onverwacht, zo niet te verwachten ook, omdat zij in tegenspraak stond met de sterkste menselijke overtuiging over de dood, dat “die derwaert gaan en keeren niet”.¹⁾ Alleen GELOOF kon die verwachting wekken. Het ontbreken van dit Geloof nam meteen het fundament weg van de verwachting. Op dit Geloof moeten wij wachten, als wij het willen zien en horen getuigen van de verrijzenis, tot de Pinksterdag. Het wachten op de Geest was in eerste instantie een wachten op de Geest van het Geloof, dat de Christenen vergeestelijkte en aan de vergeestelijkste Verrezene verwant maakte.

Dat dit Geloof ontbrak, is misschien het felst belichtte feit van de eerste verrijzenismorgen. Niemand geloofde eraan. De verrijzenis is een compleet onverwacht gebeuren. Ten aanzien van de verrijzenis stonden de leerlingen, allen zonder uitzondering, de rechters ook, het volk, de beulen en de soldaten in dezelfde houding als ten aanzien van het lijden: zij geloofden er niet in; zij verwachtten haar niet in het minst. De vrouwen, de zo bevoorrechtten, als het gaat om geloven, waartoe zij lichter neigen dan mannen, ook zij gaan naar het graf, om JEZUS' lijk te balsemen: zij kennen geen andere Jezus meer dan een dode Jezus. Zelfs de vurig beminnende Maria Magdalena geloofde nog niet in de verrijzenis, zelfs niet, toen zij het graf leeg zag; zij kende alleen nog maar een dode Jezus., en zij vroeg, waar men Hem elders had gelegd, in een ander graf, in de moordenaarskuil misschien. Het verhaal over het geroofde lichaam van Jezus, dat de soldaten moesten rondstrooien, hoefde men haar niet te vertellen: zij was er zelf reeds opgekomen, omdat men alleen nog maar iets met Jezus lijk kon doen; Zelf kon Hij niets doen, onmachtig in de dood. Jezus, de verrezene zelf moet haar dwingen Hem te herkennen; Hij moet zich opdringen met geweld tegen de verblinding van het ongeloof in; zelfs de liefde maakte haar niet scherpziende. De leerlingen ook geloofden niet in een verrijzenis: geen van allen. Hoe zouden zij eerder in een verrijzenis geloofd hebben dan in het lijden? En wij zagen dat zij dit laatste totaal niet verstonden. Thomas' houding is niet vreemd, steekt niet af tegen die van de anderen.²⁾ dat was op de verrijzenisdag zelf. Maar dagen, weken later, na ettelijke verschijningen, was dit nog zo. Wij lezen bij Matheüs: De elf leerlingen gingen nu naar Galilea, naar de berg die Jezus hun had aangewezen; en

---

¹ Uit :*het Lied van Heer Halewijn*

² Joh. 20,25

toen zij Hem zagen, aanbaden zij Hem; maar sommigen waren in twijfel”³⁾ Nog steeds dus. Dit zal niet meer verwonderen, als we zien, dat zij vlak vóór de Hemelvaart nog vol zijn van het oude, aardse, wereldse Messiasverwachting. De aanwezigen vroegen Hem immers toen: “Heer, zult Gij in deze tijd het koninkrijk van Israël herstellen?”⁴⁾ Jezus berispte hen dan ook vlak vóór zijn Hemelvaart. Hij verweet hun het ongeloof en de verstoktheid van hart, omdat zij hen niet hadden geloofd, die Hem na de verrijzenis hadden gezien.⁵⁾ Alle leerlingen hadden dan ook gespot met de eerste verhalen der van het graf teugkerende vrouwen. “Toen zij hoorden, dat Hij leefde en door haar was gezien, geloofden zij het niet.”⁶⁾ “Zij hielden haar woorden voor beuzelpraat en zij geloofden haar niet.”⁷⁾ De Emmaüsgangers herkenden Hem evenmin als Magdalena en zij klaagden tegen Hem hun ontmoediging uit als klein gelovige kinderen. Verdrietig waren zij, teleurgesteld in hun verwachting van een hersteld Israël. Voor hen was Hij dood, nu al de derde dag; er gingen geruchten van weer leven, maar niemand heeft Hem gezien⁴⁾. Aan het meer was het alleen Johannes – weer Johannes! – die Hem herkende: “Het is de HEER!”⁵⁾ Dit was weer een blijk van de waarheid, vervat in het woord van de Apostel Paulus: “Met het hart gelooft men ter rechtvaardiging”⁶⁾ Bij Johannes, die ook onder het Kruis stond, school nog het meeste geloof. De anderen waren daar ver van verwijderd. Is de gang van Petrus en van de andere leerlingen naar het meer, waar zij het oude ambacht weer opnamen en gingen vissen – ná de verrijzenis en ná de verschijningen ook – niet een zeker teken ervan, dat zij nog maar zeer zwak en onvolmaakt geloofden? Anders waren zij zich meer bewust geweest van hun priesterschap en apostelambt, en waren zij mensen gaan vragen in plaats van vissen. Maar zij vissen rustig op het meer, alsof er geen Verlossing heeft plaats gehad, waarvan zij de uitdelers moesten zijn, alsof er geen Kerk gesticht was, waarvan zij de beheerders moesten wezen. Zij moesten bijna gedwongen worden tot Geloof, tegen hun zin in, die uitging naar een werelds rijk, en tegen hun angst in, welk hen bedreigde met een zelfde lot, als JEZUS trof. Zij deden dit niet graag. Het veroorzaakte last, en daarom verzetten zij zich tot het uiterste. De GEEST van kracht en sterkte, aanwaaiend in een hevige wind en opgloeiend in vurige tongen, zou dit verzet pas breken, de zin doen keren, de angst wegblazen.

De leerlingen waren in hun ongelovigheid echt kinderen van hun tijd en van hun omgeving. Want wij weten, dat ook de leiders der Joden en het volk zelf die verrijzenis niet wilden, er niet in geloofden. Wel vreesden zij een list, waarmee

---

³ Matheüs

⁴ Handelingen 1,6

⁵ Marcus 16,14

⁶ Marcus 16,11

⁷ Lucas 24,11

⁴ Lucas 24,13-15

⁵ Johannes 21,7

⁶ Romeinen 10,10

men zou proberen het volk wijs te maken, dat JEZUS verrees, zoals Hijzelf wel eens had gezegd. Zij probeerden daarom die verrijzenis, die voor hen maar kon bestaan in een banale diefstal van JEZUS' lijk door de leerlingen, te verhinderen met zegel en wacht, en volgens hun dwaze opdracht bewaken de soldaten het graf, - misschien dezelfde die zijn beulen waren - om JEZUS het verrijzen te beletten; zij werden zich niet bewust, hoe belachelijk zij waren, toen zij dit probeerden tegen te houden, tegen de Heer van leven en dood. Het is begrijpelijk: zij meenden de Heer van het leven te hebben overwonnen in de dood, die zij Hem aandeden; zij hoopten de Heer van het leven te beteugelen door een graf, waarin zij Hem gevangen trachtten te houden. Wat ijdel pogen! Want als Jan Engelman zingt in zijn Paaslied "*Haec Dies*"⁷⁾ "*De dood, de duistere hield Hem niet*". Dan kon hij doorzingen, zoals hij inderdaad deed: "*Geen steen, geen wade of breidel!*" Wie de dood niet kon vasthouden, hoe zouden de mensen hem vasthouden? Neen: "*Hij steeg als het eerste merellied!*" onbedwongen, onversaagd, ongebonden.

Wat heeft die eerste ongelovigen toch dezelfde dwaling parten gespeeld, welke het de laatste ongelovigen der moderne wetenschap nog doet! Waarvandaan komen al deze vergissingen in het lijden en bij de verrijzenis? Zij worden begrijpelijk vanuit het simpele feit, dat allen - behalve JEZUS - GOD beoordeelden naar menselijke maatstaf; en dat oordeel is weer terug te voeren op een ander feit: dat allen - behalve JEZUS- niet leefden volgens GOD, maar volgens zichzelf. Geen één van allen geloofden er, had een gaaf en tegelijk levend Geloof. De trek naar zichzelf gaat soms schuil en weten sommigen beter te verbergen dan de beulen, die zich laten vangen voor de dwaze bewaking en voor de verspreiding van domme leugens om geld, stom geld, dat eens de Lijdende verried en het nu de Verrezenen weer wil doen. Die trek naar zichzelf is nú nog in de wereld en deze maakt, dat de Verrijzenis voor haar onverstaaenbaar is. De VERRIJZENIS is nu eenmaal enkel voorwerp van GELOOF, ja, kernpunt ervan zelfs. Wij hebben héél ons geloof nodig, om te zien en te aanvaarden, dat JEZUS verrezen is voor GOD! enkel voor God, om te leven voor GOD, enkel voor God! Want die houding, welke God tot maatstaf neemt bij alles, ligt onze natuur nooit, die het liefst op zichzelf teruggrijpt en op zichzelf terugvalt. Die houding lag JEZUS wel: Diens hele leven, hele Lijden en ook zijn Verrijzen was voor GOD. Dat voor God-zijn zal daarom tevens zijn loon wezen, als Hij gaat zetelen naast Zijn Vader, waar GOD *alles* in allen, ook in Hem is. Zo heeft JEZUS in sterven en verrijzen ons allen de Hemel voorgeleefd.

"Onze Vader, die in de Hemel zijt⁸⁾ , hemelse Vader, Uw Naam, Uw goddelijk heilige Naam worde geheiligd in ons, zoals hij het werd in Jezus⁹⁾ ; Uw Rijk kome op de wereld en herscheppe haar tot een Hemel¹⁰⁾ ; Uw Wil geschiede op aarde,

⁷ Uit: *Bij de Bron, bl.10-11*

⁸ Matteüs 6,9

⁹ Mt.6,9;Luc.11,1

¹⁰ Mt.6,9;Luc.11,2

zoals in de Hemel, even volmaakt en gaaf¹¹), Alles van U moge zich vestigen in ons, er diep wortel schieten, zodat de aarde en de mensen van U mogen zijn en voor U mogen leven. Onze Vader, die in de Hemel zijt, geef ons daarom voor iedere dag, dat wij dichter tot U en tot de Hemel moeten naderen, het noodzakelijke brood¹²), brood uit de Hemel, dat het leven schenkt aan de wereld¹³) hemels brood, dat hemels leven geeft, brood, dat laat leven in eeuwigheid¹⁴) brood van het Nieuwe Verbond: brood, dat JEZUS' vlees en Bloed is. Hemelse Vader, geef ons het waarachtige Paasbrood, dat wij in deze tijd moeten nuttigen voor onze zaligheid. Vergeef ons ook onze schuld in deze dagen, die ons herinneren aan de dag, waarop Gij in de verrezen CHRISTUS ons de boodschap hebt gebracht van vergeving en barmhartigheid".¹⁵) Laat de bekoring van ons wijken en verlos ons van de Boze, nu Gij Hem in de verrijzenis volslagen hebt overwonnen.¹⁶)

Hoé JEZUS "op de eerste dag der week"¹⁷) – dat is dus volgens onze jaartelling op Zondag – in heerlijkheid uit het graf is opgestaan, is ons niet bekend. Geen mensenoog is getuige geweest van het belangrijkste feit der wereldgeschiedenis, dat de VERRIJZENIS van JEZUS CHRISTUS is. De Verrijzenis is enkel en alleen een geloofsgegeven, een overtuiging over iets, over een ding, dat men niet zag¹⁸) De VERRIJZENIS van CHRISTUS is zelfs het centrale kernpunt van ons Geloof. "Zo CHRISTUS niet verrezen is, is onze hele prediking ijdel."¹⁹) "Zo CHRISTUS niet verrezen is, dan is ook uw geloof zonder nut en zijt gij nog in uw zonden".²⁰) Dat allerlaatste vooral is zo waar en zo waardevol. Want de verrijzenis is echt voor de

Verlossing zoveel als de proef op de som, de test, dat JEZUS waarheid sprak toen Hij beloofde ons van Adam's zonde *heel en al* te verlossen. Want in Zijn Verrijzenis pas was de dood overwonnen, die de zwaarste straf was, op de zonde gelegd en voor ieder ook het zekerste bewijs van de zonde. De VERRIJZENIS is het bewijs

---

¹¹ Mt.6,10

¹² Lucas 11,3

¹³ Johannes 6,33

¹⁴ Joh.6,52

¹⁵ Matteüs 6,12;Luc.11,4

¹⁶ Mt.6,13;Lucas 11,4

¹⁷ Mt.28,1

¹⁸ Hebr.11,1

¹⁹ 1Kor.15,14

²⁰ 1Kor.13,17

voor de Verlossing, voor de waarachtigheid daarvan, voor de goddelijke geldigheid ervan ook; de Verrijzenis zelf echter is alleen te bewijzen vanuit het Geloof, en steunt alleen daarop. Ervaring ervan was er niet: ogen hadden haar niet aanschouwd; een ooggetuigenverslag licht ons er dus niet over in: dat kan ons alleen vertellen van het "*lege graf*" en van de vele verschijningen. Maar voor wie niet reeds gelooft, zal het altijd moeilijk blijven deze enkel als verklaarbaar te zien door een lichamelijke verrijzenis. Vandaar dat reeds direct op de eerste Paas morgen een andere poging tot verklaring van het *lege graf* werd ondernomen na angstig beraad of spontaan gevonden – diefstal van het lijk door de leerlingen volgens de priesters²¹) of door iemand anders volgens Magdalena²²) – welke nog steeds opgeld doet, en dat de leerlingen bij de verschijningen nog spraken van een spook of een geest²³) Thomas wilde heel begrijpelijk slechts na betasting de realiteit der verschijning aan vaarden en JEZUS bewees ze met het eten van een moot gebakken vis. En tot op de dag van vandaag zijn er pogingen ondernomen, dat wonderlijke *lege graf* en die vreemde verschijningen weg te redeneren. Maar ze liggen voor ons onbetwifelbaar betuigd door de vier Evangelisten en door de Apostel Paulus.

Over de VERRIJZENIS weten wij dus niets als mensen van vlees en bloed²⁴) ; wij weten uit getuigenissen alleen iets over wat er om dit feit heen staat, of erop gevolgd is. De enige Evangelist, die ons nog iets rond het eigenlijke verrijzenisgebeuren meedeelt, is Matheüs. Hij schrijft: "En zie, er brak een hevige aardbeving los, want een engel des Heren daalde af van de Hemel, kwam naderbij, en rolde de steen weg en ging erop zitten. Zijn aangezicht was als de bliksem, en zijn kleet wit als sneeuw. En de wachters sidderden voor hem van vrees, en werden als doden"²⁵). Dit moet zeer vroeg in de morgen gebeurd zijn²⁶).

Ons valt alleen op, wat er een parallelliteit ligt in de gebeurtenissen van JEZUS' leven. Zoals op het moment van sterven de aarde schokte en spleet, zo ging ook het moment van de verrijzenis gepaard met een aardschok²⁷) En zoals de engelen Zijn Geboorte verkondigden boven Bethlehem's velden zo zijn ze ook in de tuin van Joseph van Arimathea aanwezig, om de eerste Paas Boodschap te brengen. De goede Boodschap komt telkens van Engelen! Lichtend en in het wit gekleed zitten zij vóór in de graf spelonk, nadat zij met één stoot de machtige steen de machtige steen hebben weg gewenteld, "omhoog gerold" staat er eigenlijk, wat hun kracht nog meer benadrukt²⁸). En vooral, zoals in Bethlehem's grot CHRISTUS ter wereld kwam voor de eerste keer uit de ongeschonden schoot van de MAAGD, zo nu voor

---

²¹ Matheüs 28,13

²² Joh.20,30

²³ Lucas 24,37

²⁴ Mt.16,17

²⁵ Mt.28,2-4

²⁶ Marcus 16,2 en

²⁷ Mt.28,2

²⁸ Marcus 16,4

de tweede maal uit het nog gesloten graf, want de steen werd pas omhoog gerold om het *lege graf* te tonen, toen de Heer reeds verrezen was. Nog meer moet opvallen, hoe aan het verrijzenisgebeuren, dat ons mensen allereerst aanbelangt, toch ook de wereld van de stof en de zuivere geesteswereld vastgekoppeld worden. JEZUS is werkelijk het middelpunt van de schepping: door heel Zijn leven zijn de Engelen Hem nabij en dienen Hem, natuur en geschiedenis cirkelen om Hem, zoals blijkt uit het schokken van de aarde om Zijn dood en verrijzen, en uit de volkstelling van een keizerrijk, die Zijn geboorte aangeeft en situeert.

De wachters zagen de verschijning der Engelen en voelden de aardbeving. En zij waren dood van schrik²⁹). Zij vluchtten weg, waarschijnlijk naar de priesters, om het in te lichten over het gebeurde. Daar vertelden zij, dat zij sliepen, terwijl Jezus verrees en dat zij pas ontwaakten door aardbeving en engelen verschijning, door het gerol van de steen vooral, die het reeds het *lege graf* toonde. Voor geld beloven zij dan het verhaal te verspreiden over het stelen van het lijk door de leerlingen³⁰), waarvan Augustinus zegt: *dormientes testes exhibes*: gij voert getuigen aan, die moeten spreken over wat er tijdens hun slaap plaats vond³¹)

Dat is alles wat wij weten over, of beter nog: rond de verrijzenis zelf. Het is uiterst weinig en spaarzaam. Maar één evangelist spreekt erover. Wat een verschil tussen Gods stilte rond het belangrijkste feit van de wereldgeschiedenis. En de drukte van de mensen eromheen, die wij dagelijks zullen zien, als wij het hele bedrijf van de bezoeken aan het graf heel in het kort de revue zullen laten passeren. Hierin ligt een bewijs voor het feit, dat God met opzet de verrijzenis aan het oog onttrok, want anders hadden de echte Evangeliën waarschijnlijk even fantastische verhalen hierover gedebiteerd als de apocriefen. Dit gebeuren was te groot en te hoog voor een mensenoog en ook voor een mensenpen.

Wij gaan nu de verhalen over de bezoeken aan het graf en over de verschijningen bezien, die veel moeilijkheden in sluiten, doordat zij elkaar niet overal lijken te dekken; wij mogen gerust zeggen, dat zij enigszins verward zijn; dat hindert niet: want verwarde verhalen zijn juist echte verhalen, als men ze maar attent weet te lezen. Wij zullen een proeve wagen, om deze verhalen te combineren: verhalen over een uiterst bewogen morgen, een verwarde morgen; verhalen van mensen, die in verwarring waren en die spraken over een toestand, die eveneens verward was. Misschien mogen wij alles in dezer voege samenstellen.

Reeds heel vroeg in de morgen³²) Gingen de vrouwen op weg voor de nabalseming van Jezus' Lichaam. Het was nog donker en schemerig. Plotseling breekt de aardbeving in alle hevigheid los, terwijl de vrouwen reeds op weg zijn. Is het te verwonderen, dat zij verward geraken en bevreesd worden? Moet dit al

²⁹ Mt.28,4

³⁰ Mt.28,11-15

³¹ Ennaratio in Psalmum 63,9,P/L/36,768

³² Marcus 16,2

niet verondersteld worden. Als wij straks hun verwarring zien bijna het open graf en de verschijningen? Zij gingen vroeg van huis, toen het nog donker was³³), want zij moesten nog specerijen kopen, en misschien vreesden zij ook de hitte bij het voortgaan van de dag, die zo licht bederf zou kunnen veroorzaken in het graf. Zij komen dan, wellicht onafhankelijk van elkaar, op die Zondagmorgen vóór dag en dauw naar het graf in de rots en als zij er zijn, is de zon net opgegaan: *orto iam sole*³⁴). De vrouwen gingen dus niet allen samen, maar waarschijnlijk in groepjes : Maria Magdalena en Maria van Jacobus, Salome, Johanna en anderen. Van die groepjes is wellicht Maria MAGDALENA het eerste bij het graf geweest.³⁵ Zij zag het graf open, werd onrustig in haar overgrote liefde voor Jezus is dat begrijpelijk – bemerkte daardoor zelf de Engelen niet. Wij zouden ons kunnen afvragen: waarom heeft zij niet gedacht aan de verrijzenis? En wij hebben dan maar één antwoord: zijn had geen geloof daarin. Ze hand wel liefde een gevoel voor Jezus, maar dat gevoel overwoekerde het geloof. Het medelijden met de gestorvene won het van het geloof in de verrezen. Daarom werd zij verward: zij miste vastheid en rust van het geloof. In haar verwarring gaat Maria Magdalena terug, van het graf weg, naar de stad, naar Petrus en Johannes om troost. Pas daarna of ondertussen zijn de andere vrouwen bij het graf gekomen, misschien in groepjes. Daar merken zij, dat de steen weg is van vóór het graf; zij gaan er binnen en zij zien de twee engelen wel³⁶). Daar ontvangen zij van hen de boodschap van de Verrijzenis voor zichzelf en de boodschap van de ontmoeting in Galilea voor de leerlingen³⁷) Maar van beide boodschappen kwam, althans voorlopig, niets terecht. De vrouwen vluchtten ook weg van het graf, net als Magdalena, want schrik en ontzetting had haar bevangen en ze zeiden niemand er iets van., zo bang waren zij³⁸). Zij brachten aanvankelijk hun boodschap niet over, maar zij schijnen later, misschien na de ontmoeting met de verrezen Zelf, haar angst overwonnen te hebben, want dan ontvangen de Apostelen haar berichten. Dezen geloofde daar evenwel niet aan. Zij waren liever tot al het andere geneigd dan tot geloof³⁹) Wat staat de verrijzenis, dat centrale punt van ons geloof, toch tegen een donkere achtergrond van algemeen ongeloof!

De vrouwen hebben dus de Heer Zelf ontmoet en ontvingen van Hem hernieuwde opdracht, om de Apostelen naar Galilea te ontbieden⁴⁰). Maria Magdalena was daar niet bij; zij was immers terstond omgekeerd, om aan Petrus en Johannes haar bevindingen over het leeg zijn van het graf mee te delen, waarvoor zij maar

---

³³ Joh.20,1

³⁴ Marcus 16,2

³⁵ Joh.20.11-18

³⁶ Marcus 16,5

³⁷ Matteüs 28,6-7

³⁸ Marcus 16,5

³⁹ Mt.28,8;Lc.24,11

⁴⁰ Mt.28,9-10

één verklaring had: diefstal⁴¹⁾ Op dat bericht begeven ook deze beide apostelen zich naar het graf, kennelijk alleen om dit te inspecteren, geenszins om een ontmoeting te hebben met de Verrezenen. Zij snellen erheen, de een nog sneller dan de ander, en alhoewel Johannes eerder aankwam liet hij Petrus voorgaan in het *lege graf*. Daar werd, zonder dat zij iets bijzonders zagen, hun geloof herboren. Johannes getuigt dit over zichzelf uitdrukkelijk⁴²⁾ Intussen is ook Maria Magdalena wege naar het graf teruggekeerd, heel alleen, en zij blijft bij het graf achter, als de apostelen teruggingen naar de stad; zij bleef buiten bij het graf staan wenen⁴³⁾ Zij weende om de dode, omdat ze in de verrijzenis nog niet geloofde. Onrustig gaat zij weer het graf binnen, om de gestolene te zoeken en dan ziet ze de engelen in witte gewaden aan hoofdeinde en voeteinde van de plaats, waar Jezus' Lichaam gelegen had. Engelentrost echter baatte haar niet. Zij was te diep te wereldd bedroefd. Dan treft zij de man in wie zij de tuinman meende te moeten zien. En dat wordt haar ontmoeting met JEZUS⁴⁴⁾ Zij moet de apostelen Jezus' Hemelvaart, die aanstaande is, gaan aankondigen, wat zij ook deed met de blijde boodschap: "Ik heb de HEER gezien"⁴⁵⁾ Daarom is zij de *Apostola apostolorum*, de gezondene naar de gezondenen, die wij vieren met een *CREDO* op haar feest.

Nergens wordt gezegd, dat Jezus ook aan Zijn Moeder is verschenen. Dit behoeft niet te verwonderen. Waarom moest dit immers bekend worden? En vooral, waarom zou dit opgenomen moeten worden in het onrustige relaas van die onrustige morgen, terwijl toch deze ontmoeting even goddelijk rustig zal zijn geweest als de verrijzenis zelf, en door MARIA in vol geloof van te voren gezien zal zijn, en zeker aller vurigst zal zijn verwacht

Al wordt dit niet voluit beschreven, wij weten uit enkel korte vermeldingen bij Lucas en bij Paulus, dat de HEER ook aan Petrus op de verrijzenisdag zelf reeds is verschenen⁴⁶⁾. Hij verscheen in een idyllisch ontmoeten diezelfde avond aan de Emmausgangers⁴⁷⁾ die op weg waren van Jeruzalem naar het vlek Emmaus, vanwaar zij na de ontmoeting met JEZUS onmiddellijk terugkeerden om de elf hiervan verslag te doen. Terwijl de leerlingen van Emmaus hun verslag deden, was JEZUS Zelf op weg naar de Opperzaal. Dat was wel nodig. Want de leerlingen van Emmaus werden niet geloofd door de elf⁴⁸⁾, alhoewel deze zelf toch luid genoeg getuigden over een verschijning aan Petrus en over een verrijzenis van de HEER . Wat een avond van verwarring na een dag van onrust en ontsteltenis. Blijkbaar werd Petrus, die door de MEESTER was aangewezen als versterker en

---

⁴¹ Joh.20,2

⁴² Johannes 20,8-9

⁴³ Joh.20,11

⁴⁴ Joh.20,14-17

⁴⁵ Joh.20,18

⁴⁶ Luc.24,34; 1Kor.15,5

⁴⁷ Lucas 24,13-15

⁴⁸ Marcus 16,13

hersteller van het geloof van de anderen wél geloofd. Misschien heeft een wrevel de apostelen bevangen, toen zij bemerkten, dat de HEER gelijktijdig in Jeruzalem aan Petrus verscheen en onderweg naar Emmaüs aan Kleophas en zijn gezel. Dat was misschien een te sterke beproeving van hun geloof, hun nog verse geloof.

Ondanks de boodschap van JEZUS, om naar Galilea te gaan, waar Hij hen zou ontmoeten, verscheen JEZUS dus toch de eigen dag van die VERRIJZENIS en van die boodschap nog aan zijn leerlingen, al was Thomas er niet bij. Die boodschap om naar Galilea te gaan, was trouwens geen boodschap om er *direct* heen te gaan, al zou een vast geloof in de VERRIJZENIS hen toch wel direct de weg daarheen hebben doen kiezen. Maar dat geloof bleef nog zwak, al kende het momenten van opflikkering bij de telkens binnenkomende verrassende berichten. Daarom bleven de deuren gesloten uit vrees voor de joden⁴⁹⁾ moest JEZUS hun Zijn handen, Zijn voeten en Zijn zijde tonen, om hen te overtuigen, dat Hij Zelf het inderdaad was.⁵⁰⁾ werden zij toch van vrees en schrik bevangen en meenden zij evengoed een geest te zien⁵¹⁾. En al gaat hun vrees over in blijdschap, als JEZUS zich te betasten biedt, zij geloofde Hem nog niet, nu van vreugde, en bleven vol verbazing, zodat JEZUS Zich gedwongen ziet voor hun ogen een brok vis te eten. Dán bij deze uiterste lichamelijke van JEZUS hebben ze Hem eindelijk herkend. Wat is het toch moeilijk te geloven! Bleef Hij daarom veertig dagen bij hen en verscheen hij hun keer op keer? Het ligt wel voor de hand, als wij de onrust van de Paasdag zelf kennen⁵²⁾.

Wij zagen de drukte van de Paasmorgen, de verwarring, die er heerste, de onzekerheid, die niet week, maar eerder steeg: een heen en weer lopen van de stad naar het graf en van het graf naar de stad, een snel en sneller lopen zelfs, een gaan van Jeruzalem naar Emmaüs en een weer vlug terugkeren van Emmaüs naar Jeruzalem. En wij plaatsen daartegenover de kalmte en de stilte van het verrijzenisgebeuren zelf, welke GOD volstrekt bewaarde en, naar het schijnt, wel alleen bewaren kan. Want wanneer de mensen zich gelovig gaan afvragen, wat zij van de verrijzenis hebben te denken, hoe wij haar hebben voor te stellen, dan lijkt het wel, of dezelfde gehaastheid, dezelfde verwarring, dezelfde overladenheid op hen valt, die Gods grote stilte miskennen en de verrijzenis verkeerd dreigen te interpreteren. Het lijkt wel, alsof mensen dit hoge en goddelijke gebeuren bijna noodzakelijk moeten misverstaan, en het komt on uiterst nuttig voor, dat GOD dit gebeuren zonder ooggetuigen heeft laten plaatsgrijpen, om nog grotere verwarring bij beschrijving en verklaring te voorkomen. De mensen – ook de apostel Paulus reeds – staan machteloos als een kind voor dit machtige gegeven, voor dit unieke wek van Gods almacht, en zij proberen hun onmacht te overwinnen door exuberant te worden in hun uitlatingen en door grote nadruk of klemtoon te

---

⁴⁹ Joh.20,19

⁵⁰ Luc.24,39

⁵¹ Luc.24,37

⁵² vgl.J.A.E.Dodewaard: *De verrijzenis van Jezus*, in: *Paschen*, blz.183-191

leggen op aspecten en onderdelen, die het zicht op het totaalbeeld verduisteren en vervagen. Maar wij zullen toch proberen aan te tonen, dat al die drukte een innerlijke kern van stilte bedekt – en jammer genoeg soms ook doet vergeten – die de ware gelovige, de eenvoudige gelovige altijd ziet, die hem alles is waarop hij leeft. Het menselijk denken en spreken over Gods openbaring heeft veel weg van het drukke en verwarde rumoer rond het open graf, maar dit toch altijd uit van, en behoort eveneens steeds terug te keren tot de innerlijke stilte van het geloof, die de stilte van GOD is. Het geloof moet vol zijn van die stilte, omdat het immers een goddelijke deugd is., die zich enkel bemoeit met GOD, en wel om GOD zich met God bemoeit.

Reeds de apostel Paulus heeft de verrijzenis in talloze onderscheidingen aan zijn hoorders en lezers voorgesteld. Hij was er van overtuigd, dat al die onderscheidingen niet meer waren dan onsamenhangende verbazings- en bewonderings kretten van het niet begrijpende kind voor een nooit gezien gegeven. De laatste synthese van alles gaf hij ons niet en is nog steeds niet gegeven. Maar wel stond bij hem voorop, dat al wat hij zei over die verrijzenis de volle realiteit nooit kon weergeven. Die kon hij alleen geloven, sinds hij de heerlijkheid van de Verrezene zag. Maar dat geloof van Paulus is ook ons geloof nog; en als wij hem en andere denkers over de verrijzenis lezen, moeten we dit geloof steeds als een leidster boven ons zien. Dat hebben de Christelijke denkers en heiligen altijd zelf ook moeten doen. Zo alleen hebben hun gedachten enige waarde voor hen en voor ons.

De verrijzenis is het fundament en het uitgangspunt van de apostolische prediking en ook nog van onze prediking. Zij is een historisch betuigd wonder van uitzonderlijke allure, dat tevens een vervulling is van een herhaaldelijk door de Verrezene Zelf gedane voorspelling over dit feit⁵³). Wonder en voorspelling – de twee grote tekenen van Gods tussenkomst in wereld en geschiedenis – ontmoeten elkaar hier. Bij dit wonder van de opstanding uit de doden, vallen alle andere wonderen van de andere opwekkingen uit de doden in het niet;; de jongeling van Naïm, Jairus' dochttertje, Lazarus, heet zijn maar uitwerkselen van Gods macht over leven en dood, van Zijn opwekkende kracht, hier staat de opwekker Zelfs op. Daarom noemde Hij Zichzelf terecht de VERRIJZENIS eenvoudig weg. “Ik ben de Verrijzenis”⁵⁴). Hier staat de macht over leven en dood voor ons, die deze macht toont aan Zichzelf. Wie heeft dit ooit kunnen doen? Wie kon zeggen: “Ik ben de VERRIJZENIS en ik blijf U bij” ⁵⁵)? Wijzen en machtigen hebben met hun woord en zwaard over het leven en over de dood van anderen beschikt , maar wie van hen kon zeggen: “Alles vloeit en gaat voorbij, ik niet”?

---

⁵³ Mt.16,21;17,21;Marcus 10,34

⁵⁴ Joh.11,25

⁵⁵ Psalm 138,18

Dit aller opzienbarende feit, te constateren aan het *lege graf* en aan de vele verschijningen, was het grote teken van Jezus' messiaanse waardigheid en zending en het grote zegen op Zijn leer. Waarom? Omdat hier de trouw en de waarachtigheid van GOD bleek, die als kernopenbaring bekend maakte, - aan Adam reeds, en daarna steeds duidelijker in alle messiaanse profetieën, tenslotte in levenden lijve en in sprekende werkelijkheid door Zijn Mensgeworden Zoon-waarheid van het algeheel herstel uit de zonde van het paradijs. Adam wist dat satan's kop verpletterd zou worden - zij het met moeite - dat satan volledig overwonnen zou worden dus; de profeten wisten, dat het messiaanse tijdperk de terugkeer zou brengen van het oorspronkelijk geluk; CHRISTUS Zelf heet niet zonder zin en zonder reden: de tweede ADAM⁵⁶) De verrijzenis nu toonde ons, dat Jezus de belofte van zijn Vader had ingelost. En de woorden van Zijn Vader had waargemaakt. Toen was alles pas volbracht; toen was ook het lichaam verlost en kon zelfs dat lichaam weer het middel bij uitstek worden voor de begenadiging, evenals in het paradijs. Want toen was Jezus' lichaam verheerlijkt en geladen met heilig makende kracht, met Geest. Die Geest kon niet worden uitgestort, zolang Jezus niet verrezen was en zijn lichamelijke nog niet had laten delen in de goddelijke verheerlijking en zaligende werkdadigheid⁵⁷). Toen ook konden pas de Sacramenten, die andere lichamelijke tekenen, beginnen te werken, omdat zij Zijn sterven en zijn Verrijzen konden uitbeelden, vooral ook dat laatste, want Hij was heel bijzonder opgewekt voor onze rechtvaardiging. Toen pas was de verlossing volbracht, die vanouds was voorzeggd en beloofd. De verrijzenis was die voltooiing. Daarom is die verrijzenis het fundament van ons Geloof en van onze prediking, van onze hoop en van ons leven. De historisch bewijsbare profetieën over volkomen verlossing uit de erfzonde waren door de verrijzenis op historisch bewijsbare manier vervuld. Dat moest tot geloof brengen ieder die hoorde van verlossing, waar hij naar kon hunkeren. Die woorden waren werkelijkheid geworden in Jezus: volle werkelijkheid, definitieve werkelijkheid. Een profetie is niet vervuld, als zij niet tot de laatste titel of jota vervuld is. Daarom is het kruis niet het sterkste en diepste fundament voor ons geloof, maar juist de verrijzenis, die de verlossing voltooide en de belofte vervulde. Daarom fundeerde Paulus bij voorkeur zijn prediking daarop. Hij formuleerde zijn praktijk ook in een theoretische formule: "Zo CHRISTUS niet is verrezen, dan is onze prediking ijdel, ijdel ook uw geloof".⁵⁸) "Zo CHRISTUS niet is verrezen, dan is uw Geloof zonder nut en zijt ge nu nog in uw zonden".⁵⁹) Alle Apostelen achten zich trouwens getuigen van de verrijzenis. Matthias werd gekozen in Judas' opengevallen plaats, "om met ons getuige van Zijn Verrijzenis" te worden⁶⁰) Petrus' eerste preek verkondigt: Deze Jezus heeft God doen verrijzen: dáárvan zijn wij allen getuigen".

---

⁵⁶ 1Kor.15,45

⁵⁷ Joh.7, 39

⁵⁸ 1Kor.15,14

⁵⁹ 1kor.15,17

⁶⁰ Handelingen 1,22

“Met grote kracht legden de apostelen getuigenis af van de verrijzenis van Jezus, de HEER”, besluit Lucas dan ook na dit alles. Van die verrijzenis moest heel het huis van Israël door drongen zijn⁶¹). De verrijzenis van CHRISTUS was het voor de wereld sprekende feit, dat haar moest voorbereiden op geloof, of beter, dat haar van geloof tot geloof moest leiden. Want het aanvaarden van de verrijzenis, hoe historisch deze ook moge zijn, was toch reeds een geloven, omdat, de verrijzenis nemende voor wat zij is en wil zijn, God ontmoet heeft in de wereld, ja in het mensenvlees, in de Persoon van Jezus Christus. Deze ontmoeting met God, die ons nabij is, kan niet anders zijn dan Geloof. Ieder die tot geloof komt, komt tot Hem over de VERRIJZENIS van zijn zoon. Dat is de waarde van de verrijzenis voor hen, die buiten zijn⁶²) en die tot het volle geloof moeten komen. Zij beginnen hun geloof met een aanvaarden van de Verrezen Heer, zoals daarmee ook de geloofsprediking begon. Maar die aanvang van het Geloof, blijft er ook de ziel van. De VERRIJZENIS is de grondslag van Geloven: zij was de grondslag door het voorwerp te zijn van het ontluikend geloven; zij blijft grondslag van alle geloven, door daarin het centrale voorwerp te zijn Heel ons geloven cirkelt rond de verrijzenis.: Telkens weer gaat het daar vanuit en keert het daar naar terug. De edelste houding van ons geloven blijft een herhaald ontmoeten met de verheerlijkte, vergeestelijkte Jezus. De rijkdom daarvan is zo groot, dat de apostel Paulus deze langs verschillende wegen benadert, al bevroedt hij toch wel, dat diep in de kern alles één is. In CHRISTUS moet alles één worden: daarom moet ook alles, moeten allen in CHRISTUS zijn. Daar vindt alles de eenheid van het goddelijke! Die eenheid kennen we reeds en zal steeds meer duidelijk worden: het is de eenheid van ons opgaan in God. “Niet wij, maar HIJ!”

In CHRISTUS worden wij allen op de innigste wijze verenigd met God. Er was geen intiemer band denkbaar met God dan de Menswording. En wij treden in die intieme band door onze invoeging in Jezus’ Mystieke Lichaam. Maar die menswording zal nog weer steeds intiemer contact tussen God en mens leren, als gaat blijken, hoe in Jezus, vooral tijdens het Lijden, steeds sterker het goddelijke doordringt in en zich opdringt aan het menselijke. Het is ons daar opgevallen, Hoe het goddelijk zondebesef, de goddelijke kijk op de wereld, en de goddelijke kijk op God Zelf en op de dienst van God achtereenvolgens beslag legden op Jezus’ menselijkheid, in zover deze dat dragen kon. De Verrijzenis nu is van deze vergoddelijking en vergeestelijking de laatste bekroning. Nu gaat Gods leven, de wijze van leven van God, ook over op de mens Jezus: Zijn leven is van dan af een leven voor God, even fel en even innig, als God voor Zichzelf moet leven. Heel jesus’ menselijkheid deelt daarin: zijn Geest en zijn vlees. En het is daar, dat Paulus ons inlicht, vooral ook door te belichten, dat Jezus’ vergeestelijking onze vergeestelijking moet betekenen.

---

⁶¹ Hand.1,22; 2,32; 3,15;4,33; 2,36

⁶² 1Kor.5,12

Christus' Verrijzenis is zodoende het onderpand van onze lichamelijke opstanding en teven het beeld, het symbool van onze verrijzenis uit de zonde; lichaam en geest gaan beiden delen in Jezus' eigen rijkdom. Zijn Verrijzenis zal de onze zijn, *is* dat reeds; Zijn verheerlijking zal onze verlossing zijn, *is* dat ook reeds. Ons lichaam en onze ziel zullen in Hem gaaf worden, en rijp voor God. Ja, heel de schepping zal in Zijn verrijzenis deel krijgen aan het zijn en het leven voor God.

In zijn verrijzenis verwierf Hij zich door de Vader de kracht, om ons allen te laten verrijzen. "God heeft de Heer opgewekt en Hij zal ook ons doen verrijzen door Zijn kracht⁶³). Eens zullen wij verrijzen met Hem en door Hem⁶⁴). Hij is daarom de eersteling van alle verrezenen⁶⁵). Hij is de eerstgeborene uit de doden⁶⁶). Christus is inderdaad van de doden verrezen als eersteling onder hen, die ontslapen zijn. Want omdat door één mens de dood is gekomen, daarom ook is door één Mens de opstanding der doden. Zoals allen immers sterven door hun gemeenschap met Adam, zo zullen ook allen door hun gemeenschap met Christus herleven⁶⁷) Wij weten daarom, dat Hij, die de Heer Jezus heeft opgewekt, ook ons met Jezus al opwekken⁶⁸). Wij zijn daar zeker van. Ons is altijd geleerd, dat Christus moest lijden en als de eerste uit de opstanding der doden het licht zou brengen aan het volk en aan de heidenen⁶⁹). Hij zal het licht brengen, dat het leven is. Hij kan dat brengen, want Zelf is Hij verrezen en sterft hij niet meer⁷⁰). Hij leeft voorgoed en daardoor is Hij onze verrijzenis. Zijn leven, Zijn eeuwige leven zal ook het onze zijn. Zijn sterke, onverwoestbare leven zal zelfs ons dode lichaam weer levend maken. Zijn leven is zo sterk, zo eeuwig, omdat het leeft voor God. Ook ons leven zal in Zijn verrijzenis een leven worden voor God. Het wordt dat reeds door het Doopsel.

Deze verrijzenis naar God toe uit het leven van de zonde wordt heel speciaal verzinnebeeld, en krachtdadig verzinnebeeld, door de doopplechtigheden. Naar aanleiding daarvan spreekt de Apostel Paulus vaak over de verrijzenis. De kern van de verrijzenis ligt ook onder de huid en rust dieper dan op de bodem van het hart: deze kern moet gezocht worden in de geest. De verrijzenis uit de zonde tot een leven voor God in Geloof en liefde is de waarachtige ondergrond van onns lichamenlijk verrijzen. De door de liefde en het geloof tot toppunt opgevoerde leefkracht van de ziel bezielt, "begeest" het dode lichaam opnieuw en geeft het eeuwigheidskracht en onsterfelijkheid. Met Hem zijn wij door het Doopsel begraven, met Hem verrezen daaruit: dood waren wij door de zonde, maar Hij heeft ons levend gemaakt, levend met Hem. Wij zullen eeuwig leven met Hem en

---

⁶³ 1Kor.6,14)

⁶⁴ 1Thess.4,13; Joh.6,40

⁶⁵ 1Kor.15,20

⁶⁶ Kol.1,18

⁶⁷ 1Kor.15,20-22

⁶⁸ 2Kor.4,14

⁶⁹ Handelingen 26,23

⁷⁰ Rom.6,9

leven voor God., want de dood heeft geen macht meer over Hem. Wij kunnen eeuwig leven, omdat wij van de zonde verlost kunnen blijven⁷¹).

Hij is niet alleen Heer van levenden en doden⁷²), maar van de hele schepping, die mede verrees in Hem en daardoor bestemd is, om een nieuw paradijs te worden: een nieuwe aarde en een nieuwe hemel. Christus' verrijzen is het begin van zijn eigen verheerlijking en de verheffing van alle schepsel, om Zijn triomf over zonde en dood. Wat weerstaat Hem dan nog? Hij moet Koning zijn. De dood was de laatste vijand, die vernietigd werd in Zijn verrijzenis⁷³. Nu is Hij hoog verheven boven alles in deze wereld, en ook in de toekomstige wereld is alles onder Zijn voeten gesteld⁷⁴). Hij is het begin van alles, en in alles de Eerste⁷⁵). Hij is waarachtig het beeld van GOD, Gods plaatsvervanger in de hele schepping; Daarom is Hij Heer der machten van de onzienlijke wereld en Heer van heel de aarde zowel als van levenden en doden. Dat alles werd Hij in Zijn Verrijzenis. Dat alles worden wij door onze medeverrijzenis met Hem en in Hem. Reeds bij Zijn verrijzenis kon gezegd worden, dat wij *in* Hem verreezen van de dood, omdat Hij toen oorzaak werd van onze verrijzenis, en de oorzaak in ons spreken volgens een gewettigde stijlfiguur kan gelden en kan staan voor het gevolg. Maar meer nog is dit waar, meer werkelijk, - niet gerechtvaardigd door een stijlfiguur dus – als wij bedenken, dat God zijn zoon gezonden heeft in een onverlost bestaan, in het bestaan van de gevallen mens. Jezus heeft Zich daarvan bevrijd in het lijden, toen Hij stuk voor stuk de pure menselijkheid afbrak, en stap voor stap naderde tot een vergoddelijkte, vergeestelijkte mensheid. Deze bereikte Hij in Zijn Verrijzenis, waardoor Hij Zelf allereerst een “nieuw schepsel” werd⁷⁶), opdat wij het weer in Hem konden worden. In zekere zin was Jezus altijd al de begunadigde, de nieuwe mens dus; maar Hij werd dit in zijn leven steeds meer, vooral in Zijn sterven en verrijzen; en Hij werd vooral die nieuwe mens *voor ons*: een mens in kracht, een mens in de Geest.

Na de verrijzenis wordt het mysterieuze woord bewaarheid: “De Heer is de Geest⁷⁷). Dan is Christus de kracht Gods, wat een ander woord is voor de Geest⁷⁸) Dat nieuwe bestaan van Christus is niets anders dan een leven- voor-God of een leven in de Geest. Dat is voor Paulus hetzelfde. Het is een relatie naar God, zoals Deze in Zich is. Anders niet! Een niet voor de wereld, niet voor zichzelf en een niet voor de zonde zijn, die immers wegdrijft van God. “Niet wij, maar HIJ!” Leven voor god is leven in de Geest, omdat in God de Geest het is, die God voor zichzelf laat zijn, Hem afsluit in Zichzelf en Hem afsluit van al het andere. Daarom is de Geest

---

⁷¹ Rom.6,3-11

⁷² Rom.14,9

⁷³ 1Kor.15,25-26

⁷⁴ 2Eph.1,20-2

⁷⁵ Kolossenzen 1,28

⁷⁶ 2Kor.5,17

⁷⁷ 2Kor. 3,17

⁷⁸ Rom.1,16

de: *Heilige Geest*. De H.Geest is het sluitstuk, de afsluiting van de Heilige Drieëenheid, waardoor God afgescheiden is van alles buiten Hem en Zichzelf genoeg is. Toen Jezus door Zijn verrijzenis heel en al voor God leefde, paste daarom op Hem het woord: “De Heer is de Geest”. Toen was Hij afgescheiden van de wereld en geheel voor God, en door Hem zouden wij het ook zijn. Hij zou zijn in ons, wat de Geest was in God Zelf. Hij zou voor ons de Geest zijn: de Geest der heiligheid.⁷⁹⁾ Voor Paulus staan om deze reden de Heer en de Geest vaak parallel, ja, vervangen zij elkaar. Dat moet ons dus niet verwarren. Zij zijn ook elkaar ook zeer verwant. Als Paulus in één tekst spreekt over een zijn in de Geest dat gelijk staat met een inwoning van de Geest van God, een hebben van de Geest van Christus en een zijn van Christus Zelf in ons, zegt dat wel genoeg⁸⁰⁾

Zo ooit, dan past hier een terugwijzen op de onmacht tot precies spreken, die zich behelpt met veel en velerlei spreken. Maar zoals we al eerder zeiden, onder die onmacht tot uitleg ligt de simpele directe geloofsaanvaarding. En deze vinden we even vaak betuigd. Het is deze die ons het meest doet trekken. Deze kunnen wij verstaan. Wij groeien er langzaam heen gedurende de overwegingen over het Lijden. Luistert maar naar de Apostel Paulus: “Niemand van ons leeft voor zichzelf, niemand sterft voor zichzelf: want zo wij leven, dan leven wij voor de HEER; zo wij sterven, dan sterven wij voor de HEER. Of wij dan leven of sterven, de HEER behoren wij toe”. Want juist daarom is Christus gestorven en ten leven opgestaan, om de Heer te zijn over levenden en doden⁸¹. “Niet wij, maar HIJ!” “Hij is voor allen gestorven, opdat zij, die leven niet voor zichzelf zouden leven, maar voor Hem, die voor hen gestorven en verrezen is”⁸²⁾. Weer: “Niet wij, maar HIJ!”. “Wij geloven in Hem, die Jezus uit de doden heeft opgewekt: onze Heer, die overgeleverd werd om onze ongerechtigheden – omdat Hij ons zondige bestaan het zijne moest noemen – en opgewekt om onze rechtvaardiging – omdat wij alleen een nieuw schepsel zouden zijn en een nieuw bestaan voor God zouden hebben in Hem!”⁸³⁾. Tot slot ook weer: Niet wij, maar HIJ!

Deze teksten spellen ons het hele geloof in de verlossing, welke een overgang is van ons oude naar ons nieuwe bestaan, of zoals de apostel Paulus het noemt: van oude naar nieuwe mens, van vlees naar geest. Dit nieuwe bestaan is enkel het voor God-zijn, dat God van de aanvang af gewild had, waardoor heel de schepping eeuwig jong en nieuw had kunnen blijven, omdat zij voortdurend in verbazing had kunnen staan over het onverwachte, bovennatuurlijke, verrassende ervan. De schepping zou, door het zich uitleven daarin van de mens voor God, in God geplaatst zijn; zij was meer God geweest dan zichzelf: ieder treden voor God, doet

⁷⁹ vgl.K.Steur: “een woning van God in de Geest (Eph.2,22)in: Pinksteren blz. 73-82

⁸⁰ Rom.8,9-11

⁸¹ Rom..14,7-9

⁸² 2Kor.5,15

⁸³ Rom.4,24-25

zichzelf wegcijferen en de wereld opofferen. Maar in God zijnde zou de wereld van zelfsprekend eeuwig jong en nieuw gebleven zijn, want dat is God Zelf ook altijd. Het nieuw bestaan van de verrijzenis: d.i het voor God-zijn, is dus het enig juiste bestaan, dat alleen voor de zonden even moest wijken, maar dat CHRISTUS weer onverwoestbaar herstelde. Daarvan is zijn onbedwingbare verrijzenis door de gesloten rots heen het beeld en de oorzaak tevens. Ja, in Christus alleen – niet slechts *door* hem – bezitten wij dat nieuwe bestaan, onvermijdelijk, onontbeerlijk, en behoefde niet op zondeval en de verlossing te wachten. God moest in Christus één worden met ons allen, doordat wij één waren met Christus. Dat werden wij, doordat Christus ons onverlost bestaan aannam en aflegde en wij *Zijn* verlost nieuwe bestaan krijgen en houden.⁸⁴).

De verrijzenis van Jezus is de voorwaarde voor de uitstorting van de Heilige Geest.. Beiden zijn onverbrekkelijk verbonden. Pasen moet aan Pinksteren voorafgaan. De verrijzenis van Jezus was nodig voor de werking van de Heilige Geest in de Kerk. De Geest vergeestelijkt. Maar dan moet de mens eerst geest zijn, om meer geest te kunnen worden. Wij zijn niet louter vlees meer, maar geest door onze opname in de verrezen Christus. Daarom moest Christus eerst verheerlijkt worden. Pas daarna, kon de Geest die op Hem rustte, overal worden uitgestort. “De Geest was er nog niet, daar Jezus nog niet verheerlijkt was, zegt Johannes⁸⁵) De Geest werkt met Christus als instrument, maar Christus wordt pas instrument door Zijn verrijzenis. Dan is zijn Lichaam geladen met kracht van de GEEST; dan is de Heer de Geest, de levenmaker. Pas toen Hij Zelf, verheven aan Gods rechterhand, van de VADER de beloofde Geest had ontvangen, pas toen heeft Hij die uitgestort en werd de verlossing persoonlijk bezit van ieder afzonderlijk⁸⁶). Het persoonlijke heiligheids leven is niets anders dan een deel krijgen aan de Geest door een steeds intiemer inleven in Christus , de verrezen Heer⁸⁷). At is eht Mysterie van de eenheid in Christus en van onze eenheid in de Heilige Geest, die ons beiden als Kerk typeren. Wij zijn Jezus’ Mystiek Lichaam en wij zijn de te, pel, jaa, het lichaam van de Geest, want deze heet zeer terecht onze ziel, de ziel van de Kerk⁸⁸).

We moeten nog even naar de verrezen Jezus Zelf zien. Hij is door de verrijzenis totaal anders geworden. En toch is Hij ook in alles Dezelfde gebleven. Zijn lichamelijke vooraf is anders; maar zij is en blijft toch lichamelijke, bewezen lichamelijke zelfs, betast en bevoeld. Jezus had een bijzonder opvallende zorg om Zich in Zijn lichamelijke herkend en erkend te zien na zijn verrijzenis. Waarom is dat zo? Jezus is nu doorstralende godheid, doorstralende

⁸⁴ Vgl.H.de Lubac: *Surnaturel*, Parijs, 1946 en F.Malmberg: “Onze eenheid met de Godmens in de Kerk, in: B.J.N. V(1942)168-204;360-396;VI (1943-’45) 48-63;246-267).

⁸⁵ Joh.7,39

⁸⁶ Titus 3,6

⁸⁷ Handelingen 2,33

⁸⁸ Vgl.A.Janssens: *Het Mysterie van de verlossing* II,23-68 en 88-248 en W. Grossouw: “ die is opgewekt voor onze rechtvaardiging” in: Nederl.Kath.Stemmen 42, 1946, 33-42

geest, en daardoor de wereld ook belichtende en doorlichtende geest. Dat is het eindpunt van de verlossing: dat nieuwe leven van Christus en van ons, dat enkel relatie is naar God, niet meer naar de wereld, onszelf en naar de zonde. Het voor God zijn en niet voor onszelf zijn. Niet wij, maar HIJ! In één woord: Het Boven-natuurlijk bestaan. Dat is altijd het bestaan geweest van de mens juist als mens, eerst van de mens Jezus, die daartoe verrees en geen geest bleef, daarna ook van ons; het is het bestaan van de gewone mens. De veertig dagen tussen Verrijzenis en Hemelvaart tonen aller helderst aan, dat God en het aller gewoonste blijvend samengaan in Christus en dat dit ook wet is voor ons. De veertig dagen zijn ontroerend van gewoonheid en eenvoud.. Wij zouden er iets van gemaakt hebben, als wij ze hadden moeten beschrijven! Geweld en wonderen zouden aan de orde van de dag geweest zijn, als in de apocriefen. De Evangelieën Gods zijn echter hier nog gewoner dan bij de menswording en de geboorte, zouden wij bijna willen zeggen.

De zin van het laagste, van het lichaam wordt hierdoor openbaar. Dat is doordringen van geest, van de Geest, de Heilige Geest. In het lichaam blijkt pas goed de verhouding., die God gewild heeft tussen Zich Zelf en de mens. De verrijzenis zegt immers, dat God altijd mens wil blijven; de mens is daardoor eeuwig en hoort bij God en Zaligheid. God is niet zonder het mens-zijn. De mens hoort bij God. Gods existentie is een menselijke: onze existentie is een goddelijke. God wil leven en zich uitleven in lichamelijke. Wij laten God in ons leven. Beide leden der tegenstelling zijn voornaam en zij horen bij elkaar. Daarom is Christus eersteling der verrezenen en zijn wij allen in Hem verrezenen. Daarom hoort de mens bij God, horen wij allen bij God. Newman zegt het zo duidelijk: "De Allerhoogste besloot, dat Hij zich voor immer en immer aan een geschapen kerker zou binden. Hij, die van alle eeuwigheid af een oneindige onvatbare geest was, verheven boven alle wetten, behalve die van zijn eigen transcendentale grootheid, wilde voor de toekomstige eeuwigheid door de innige vereniging verenigd worden met datgene wat beneden de staat van een schepsel was. Uw almacht o Heer, beschermt zich zelf altijd, maar zonder die almacht kon niets U in staat stellen, zo toegevend te zijn, zonder iets van Uw macht te verliezen.. Uw Lichaam heeft deel in Uw macht meer dan Gij deelt in zijn zwakheid. Om deze reden was het, mijn God, dat Gij verrijzen moest, wanneer Gij zoudt gestorven zijn, omdat Ue Lichaam, zoals het eens door U was aangenomen., nooit meer van U zou of kon gescheiden worden., zelfs niet in het graf. Het was Uw Lichaam, zelfs dan; het kon geen bederf zien; het kon niet onder de macht van de dood blijven., want op wonderlijke wijze ha Gij het reeds tot het Uwe gemaakt, en alles wat U is, moest eeuwig duren in zijn volheid".⁸⁹⁾ En in Jezus zijn ook wij allen verrezenen. Ook ons lichaam hoort bij God voor eeuwig. Ook wij moeten verrijzen, omdat ons lichaam niet los kan zijn van God., sinds Christus het ermee verbond!

---

⁸⁹⁾ *Meditations and devotions*

Wanneer iemand zou vragen: Wat is verlossing, verlost worden, verlost zijn? Dan zou het antwoord moeten luiden: *De Verrezen Heer!*

Hij in zijn lichamelijk bestaan, in zijn verheerlijkte mensheid: Hij is de verlostte wereld. Daarom heet Hij, "de eerstgeborene van gans de schepping, de eersteling⁹⁰). In Hem is de schepping opgeheven tot in het eeuwige bestaan van God. En nu staat Hij in de wereld als onwrikbaar begin. Hij is de ontstoken gloed, die verder brandt, de deur, die binnen laat gaat, de levende weg, die vraagt te worden betreden⁹¹). Alles moet in Hem, de Verrezene, aandeel krijgen in zijn verheerlijking.

In het begin van de moderne tijd, heeft zich het "dogma" gevormd, dat het Christendom vijandig zou staan tegen tegenover het lichaam. In waarheid echter heeft alleen het Christendom het gewaagd het lichaam te stellen in de innigste diepte van de nabijheid van God. In het Nieuwe Testament op een van de geweldigste en meest beslissende plekken staan de volgende woorden: "Reikhalzend smacht de schepping naar de openbaring van de kinderen Gods. Want de schepping is aan vergankelijkheid onderworpen, niet uit eigenwil, doch door de wil van Hem, die ze daaraan onderwierp, maar toch met de hoop, dat ook de schepping zelf bevrijd zal worden van de slavernij van de vergankelijkheid, om deelachtig te worden aan de vrijheid van de glorie van de kinderen Gods. Wij weten toch, dat heel de schepping tezamen zucht en kreunt in barensweeën tot heden toe. En zij niet alleen, maar ook wij, die de eerstelingen van de Geest bezitten, ook wij zuchten in ons binnenste naar de Verlossing van ons lichaam, in smachtend verlangen naar het kindschap Gods⁹²) Begrijpen wij, hoe hier de heerlijkheid van de kinderen Gods, dus het werk van CHRISTUS, uiteindelijk wordt bepaald? "Als verlossing van ons lichaam"! ⁹³)

Het bewijs voor de waarde van het lichaam is bij ons de Eucharistie. Dat dus ook op Pasen, het feest der verrezen lichamelijkheid, door de Kerk gefixeerd is de verplichting van de Paascommunie, lag voor de hand. Toch moeten wij hierbij nog evens stilstaan: Hier ligt immers onze praktische conclusie.

De eerste aankondiging van de Eucharistie als het eten van Jezus' Vlees en het drinken van zijn Bloed ontmoette fel tegenstand. "Hoe kan deze ons zijn Vlees te eten geven"⁹⁴). De Joden van Karfarnaüm hadden niet gemopperd onder het eerste deel van Jezus 'rede, toen Hij sprak over geloof en waarheid, over liefde en goedheid. Waarom liet Jezus het daar niet bij? Waarom de tastbaarheden, om niet te zeggen: de stoffelijkheden van de tweede helft? Vroegen zij zich af. Zij waren het eens met een gedachtenis van de Heer; doch waarom moest dat gebeuren door het

---

⁹⁰ Kol.1,15; 1Kor.15,20

⁹¹ Lucas12,49;Joh.10,7;14,6

⁹² Rom.8,19-23

⁹³ Vgl.Romano Guardini:"De Heer" blz. 678-702

⁹⁴ Joh.6,52

eten van zijn Lichaam en het drinken van Zijn Bloed? Waarom niet een gedenken in de waardigheid en de reinheid van de geest? Deze vragen kwamen op bij de Joden, waaronder ook leerlingen waren van de Meester; die vragen bleven onbeantwoord en dreven velen – ook van de leerlingen – van de zijde van Jezus. Dat mag ons niet overkomen. En dat zal ons ook niet overkomen, zolang wij beseffen, dat het Vlees en Bloed van de Heer, dat Zijn Verrezen Lichaam, dat Zijn verheerlijkte menselijkheid de Verlossing is, - dat zich in het Heilig Sacrament telkens opnieuw het deel hebben aan deze verheerlijkte, goddelijk-menselijke werkelijkheid voltrekt, - dat het eten van Zijn Lichaam en het drinken van Zijn Bloed het geneesmiddel der onsterfelijkheid is: de onsterfelijkheid niet van een “geestelijk”, doch van het menselijke, in de volheid Gods opgenomen leven naar ziel en lichaam⁹⁵). Wij zijn Christenen, dus eeuwige mensen als Hij. Het leven, het heel gewone leven is van God. God is dus ook van ons alledaagse leven. Heel ons reilen en zeilen in het meest gewone leven, moet een leven voor God zijn. De maaltijd van Jezus’Vlees en Bloed moet de maaltijd zijn, die het leven van iedere dag onderhoudt, maar het ook voert naar de Hemel. Spijs uit de Hemel voor het leven naar God. Gewone spijs uit de hoge hemel is nodig voor het gewone leven naar de grote God. Wij zullen ook vaak de grote afstand tussen beide polen niet kunnen overspannen. Oudtijds bijv. moesten de gehuwden zich onthouden als zij te Communie wilden gaan. Wij zijn daarvan genezen, toen PiusX de communie tot onze dagelijkse spijs maakte. Door hem is de Eucharistie weer binnen het allergeewoonste leven gebracht. En toch! Zit er bij velen van ons niet vaak een bezwaar tegen het lichaam, dat in de houding ten aanzien van het Heilig Sacrament soms nog apert blijkt? Het is vaak een verwrongen houding, die ons het lichaam doet aanvallen als zondebok, omdat wij een andere schuldige, een echte schuldige graag sparen. Wij *willen* het lichaam niet vergeestelijken, wat wij wel moeten, en dan zeggen wij, dat wij het niet *kunnen*, en dat het ook niet hoeft. Want het lichaam hoort niet bij ons.. Dat zijn wij maar half. Het bezwaar tegen ons lichaam, wordt ons dus – hoe verwonderlijk dit ook moge zijn en klinken – ingegeven door toegeeflijkheid eraan. Wij kunnen dan soms toch opteren voor een zuiver “geestelijk” Christen zijn, een zondags christendom. Christen-zijn wordt ingekrompen tot kerkbezoek. Maar het gewone leven en onze wandel door de wereld en de tijd gaan buiten God om, vergeestelijken d.i. verchristelijken, wij niet. Dat willen wij zelfs niet. Het is gemakkelijker zo. Er hoeft aan het leven niet zoveel veranderd. Wij leven voor de wereld, niet voor God. Alleen een enkel uur op de Zondag is voor God en dat nog maar half. Daardoor ontkrachten wij de Eucharistie, die de dagelijkse spijs wil zijn voor de geestelijke mens voor de geestelijke mens in zijn gewone leven. En doen wij dat niet allen min of meer, als wij niet inzien, dat de Paascommunie verder strekt dan de uiterlijke Communie rite, maar het leven, het stoffelijke leven, wil omvormen. Dat is het voornaamste. Paascommunie zal Paasbiecht vaak noodzakelijk maken, maar altijd wenselijk doen zijn.

---

⁹⁵ Vgl.W. Grossouw: *De betekenis van het lichaam in Paulus' theologie*, in: N.K.St.42, 1946, blz. 127-134

De vergeestelijking van het leven, het doorvoeren van het leven voor God in werk en gezin, is een taak een opgave, waarvoor Christus moest sterven en die ons de versterving niet zal besparen. Maar deze schrikt af. Altijd! Een jaarlijks groot gewetens onderzoek voor de Paasbiecht is lang geen overbodige weelde.. Het leven is weerbarstig en God stelt hoge eisen. In ieder geval is zijn eis, al is het in het kleine, onverbiddelijk. Wij kennen Hem: “niet wij, maar HIJ” Hij is maatstaf in het hele leven. Wij hoeden het vlees: Christus is verrezen! Maar wij houden ook de Geest in het vlees: Hij is opgewekt in de heilige Geest!⁹⁶). Wij zijn geen manicheërs, die het vlees loochenen; wij zijn evenmin humanisten, die de Geest en het voor GOD-zijn ontkennen. Want wij verrezen in Hem, wiens leven een leven was voor GOD⁹⁷).

AMEN!

---

⁹⁶ Rom. 8,11

⁹⁷ Rom.6,10